

**ክፍሌ 3 ግብረመልሴ ን ዶ/ር ሙሉወርቅ ኪ/ማርያም
ጌታቸው ረዳ**

ኣብ ዝሓለፉ ቀዳማይን ካልኣይን ክፍሊ መምህር ግብረኪዳን ደስታን ከምኡዎን ዶ/ር መምህር ሙሉወርቅ ኪዳነ ማርያምን ዘካይድዎ ዘለዎ ወፍሪ “ፋሺስታዊ ፍልስፍና ትግራዊይነት” ክንገጥሞ ከምዘለና ብዝምልከት ብርክት ዝበሉ ነገራት ተማያይጥና ነይርና። ኣብ’ዚ ሳልሳይ ክፈሊ ጽሑፍ ካብቲ ዘቋረጽናዮ ዝርርብና ንቐጽል።

(ሀ) ሕዚ ሙሉወርቅ ናብታ ኢትዮጵያ እትባሃል ዝነበረት ከባቢት ኣየና እያ ነይራ ናብ ዝብለና ዘሎ ክወስደኩም እዮ። ምስኡ ድማ ናብ ኣብ ባድመ (ለ) “ዶ” እንታይ ኮይንና ነይርና ኢና?! ባድመ ናፃ ዘውጽኡዎ እኮ ተጋሩ እምበር ‘ኢትዮጵያውያን’ ኣይኮኑን!” ናብ ዝብሎ ዘሎን ዝመሳሰሉ ዘረባ ሙሉወርቅን፤ ከምኡ’ውን (ሐ) ትግርኛን ተጋሩን ብኸመይ ኣብ ትግራይ ተቐልቀሉ ብዝብል ክንፍትሽ ኢና። (እታ ናይ ባድመን እታ ኣብ “ሐ” ዝተጠቐሳ ግና ነዊሕ ትንታነ ስለዘድልዮን ንሎሞ ዘርክበለን ኣይመስልን ፤ግና ኣብ ዝቐጽል ክንርእያ ክፍትን እዮ።)

ዶ/ር ሙሉወርቅ ብርክት ዝበሉ ጉዳያት ኢትዮጵያን ትግራዊይነትን ኣልዒሉ “መካበቢያ” መልክኡ ምድር ትግራይ/ኢትዮጵያ/ ንሰማዕቱ ክነግሮም እንተሎ ከምዚ ይብል፤-

<” ኢትዮጵያ ማለትስ ትግራይ እያ። ምኽንያቱ ደፍተራ ፍስሃ ዝጸሓፉዎ “ኢትዮጵያ ዝባሃልስ ኣብ ትግራይ ዓመረት!” እዮም ዝበሉና። ስለዚ ኢትዮጵያ ዝባሃልስ ‘ትግራይ’ እዩ ነይሩ ቀደም። እዚኣ ትፍለጥ እያ። ሕዚ ኢትዮጵያ እንተተባታተንስ እቲ “ኢትዮጵያ” ዝብሃል ስም ናብ እዙይ ናብ ትግራይ እዩ ተሸምሪሩ ናብ ዝነበሮ ናብ ‘ሱብ ዋናታቱ’ ዝቐረ/ ዝምለስ/ ዝመጽእ/ >> ይብል ሙሉወርቅ።

(ኣብዚ እቶም ምርምር ዝሓጸሮም ‘ብትግራዊይነት ኣረቂ’ ዝሸገጉ (“ጢን” ዝበሉ) ዑደማት ኣጋይኹ፤- ኢትዮጵያ እትባሃል መሬትን ስምን ‘ሱብ ዋና ንስኹም ኢኹም’ ምስበሎም ብጭብጫባ ኣዳራሽ ክፍርሱዎ ይድመፁ)።

ሻነ! ሙሉወርቅ እዚኣ ተዛሪቡ፤ እቶም ቆሪሩዎም ዝነበሩ እውን ጢን ኣቢሉ ኣርሰኖም። ኩሉ ነገር ንሕና ኢና፤ ኩሉ ነገር ንሱኹም ኢኹም ፤ ተባታቲኹ፤ ተቋራሪጹ ‘ኣብ መጨረሻታ’ ተሰየምቲ ንሱኹም ኢኹም’ ክሳብ ዝተባሃሉ እዋን ታሪኽ ይቋማጣዕ ኣይቋማጣዕ ኣይተሰከፉን። **ኩሽ ወለዶ ለኢትዮጲስ ዘውእቱ ኣቡሆሙ ለኢትዮጵያውያን** (ክብረነገሥት) ይብል እምበር **ኩሽ ወለዶ ለኢትዮጲስ ዘውእቱ ኣቡሆሙ ለተጋሩ** ኣይብልን። ምኽንያቱ ኢትዮጵያውያን ማለት ተጋሩ እዮም ክሳብ ዘይበለ ጊዜ ኩሎም ናይ ሎሚ ደቂ ኢትዮጵያ ደቂ ኩሽ ደቂ ኢትዮጲስ ደቂ ኢትዮጵያውያን ኢና ኢሎም፤ ኣታ እኒ ሙሉወርቅ “ዋላ” እንተተባታተንስ ፤ ‘ዋላ’ እንተተሸምረረትስ እታ ኢትዮጵያ እትብል ‘መዳሕንቲ’ ምሳና ምስ ተጋሩ ናብ መረብታ እያ እትኣቱ ዝብሉዎ ዘለው “መጻውዒት ስም” ካልኣት ክሕዝዎ ኣይግብኡምን እዩ ዝብል ዘሎ።

ኢትዮጵያ እንትባላል እቲ ሓደ መዳሕንቲ እቲ ካልእ ድማ መስከብ ገይርካ ዝስኣል ስእሊ ፋሽታውያን ዝምድርዎ “ኩሉ ንሕና ኢና” ዝብል መደረ መጨበጢ የብሉን። እቶም ካልኣት እውን ፤ እታ ኢትዮጵያ እትባላል መጻውዒት፤ ልክዕ ከም እቶም ተጋሩ ምስኦም ከጽንሕዎን ፣ ከጽውዑላን ሙሉእ መሰል ከምዘለዎም ንሙሉወርቅን “ተሸምረርቲን” ክፈልጡዎ ይግባእ። እዚ ስም እዚ “ንተጋሩ ጥራሕ” ዝተውሃበ ስም ሙኻኑ ክሳብ ዘየመስከሩ እዋን ፤ ተጋሩ ኢትዮጵያ ዝብል ስም ‘ዋሃብትን ፣ ወነንቲን ፣ ከላእቲን’ ንክኾኑ ሓላፍነት ኣይተውሃቦምን።

ባዕሉ ዶ/ር ሙሉወርቅ እውን ከምቲ ዝተዛረበ ‘አቢሲኒያ/ኢትዮጵያ/ ማለትስ ግሪካውያን ንህዝቢ ኑባ ዝሃቡዎም ስም እምበር ንግና ዝተውሃበ ኣይኮነን ኢሉና እዩ። እቶም አቢሲኒያ/ኢትዮጵያ ዝባላሉ ድማ ከማና ሓጻርቲ ዘይኮኑ ነዋሕቲ እዮም፤ ንሶም ድማ “ኑባ” እዮም “ፀለምቲ እውን እዮም” ይብል። እም ከም ሙሉወርቅ እንተዳኣ ኮይኑ ባዕሉ እቲ ዝማጎቶ ዘሎ <“ኢትዮጵያ እንተባላታትንስ እቲ “ኢትዮጵያ” ዝብል ስም ናብ እዙይ ናብ ትግራይ እዩ ተሸምሪሩ ናብ ዝነበሮ ናብ ሰብ-ዋናታቲ ዝቐረ/ዝምለስ/ ዝመጽእ/’>> አባባሃህላ ባዕሉ ይጻረሮ ዘሎ ሙኻኑ ኣየስተብሃለሉን።

ንሙኻኑ ኢትዮጵያ ማለት “ትግራይ ጥራሕ” ማለት እዩ ይብልና ኣሎ (ብዘይ መረዳእታ!!- እኳ ዳኣ ባዕሉ መሊሱ ኢትዮጵያ ማለት ነቶም ነዋህቲ ጸለምቲን ደቂ ኑባ እምብር ንሕና ስርናይ ንእንመስል ንቀያሕቲን ንሓጻርቲን ኣይኮነን እንዳበለ) ። ሻነ ፤ ዳኣን ይኹን ኢትዮጵያ ዝተውሃበ መጻውዒ “ንተጋሩ” እዩ ንብል። ግን እታ አኽሱም እትባላል ዘላ “ኢትዮጵያ” ተባሂላ ትጽዋዕ ነይራ ንበል። እታ ከተማ (አውራጃ) ድያ? እታ ሎሚ እኒ ሙሉወርቅ “ትግራይ” እትባላል ጥራሕ ድያስ? ወይስ ወነንቲን ዝእቲ አክሱም እኒ ኤዛና ጽሑፎም ዝገደፉልና አኽሱም ዝባላል ዝነበረ ከባቢ ግዝኣታቶም አስማትን ከባቢ ሃገራትን እንደጻውዑ ዝነገሩና ከባቢ ድዩ? አኽሱም ዝባላል ዝነበረ ካቢ ያቢ እዩ?

እቲ ዝገርም ድማ ሙሉወርቅ ከምዚ ይብል፤-

‘አምሐራ’ ዝባላል ብሱሩ ተሰሚዑ ኣይፍለጥን። ብዘበን አኽሱም ዝፍለጡ ዝነበሩ ጎረባብትና ዝነበሩ ህዝቢ አገው እዮም። ንሶም ድማ እይም ዝህውኹና/ዝወግኡና ዝነበሩ። ይብል። አነ እዚ ምስ ሰምዓኩ፤ “ተኸተኸ” ኢሊ ስሒቐ። ታሪኽ ቆጽሊ ኣይኮነን። ከምድላይካ ‘ስልዕ፣ሰልዕ’ አቢልካ እትድርብዮ ነገር ኣይኮነን። እንተፈተንካ እውን መሊሱ እዩ ዝጥጥዕ። አገው ቅድሚ ተጋሩ ዝነበሩ አኽሱማውያን እዮም። ነገሥታት አኽሱም ኣብ ሓውልቶም አስማቶም ዝጸሐፉዎም ሕዝቢ እዮም። ደቂ አኽሱም ምንባሮም ኣብ ካሊእ ርዕሲ ከምለሶ እዩ። ናይ ሙሉወርቅ ዘረባ ንምምካት ዝኣክል ግን ከምቲ ዝስዕብ መልሲይን ሕቶን ንሙሉወርቅ ክመጉቶ እፈቱ።

ሙሉወርቅ ብዘበን አኽሱም ዝነበሩ፤ ወነንቲ አኽሱም ንሕና ተጋሩ ኢና አገው ግን ጎረባብትና እዮም ፤ ንሶም እውን እዮም ዝህውኹና ዝነበሩ ይብል ኣሎ። አገው ዝባላሉ ኣብ አበርገለ (ተምቤ) ሰላዋ (ሳምረ) ክሳብ ራያ ከባቢ ሎሚ ድማ ብናይ ወያነ ከበባ መሬት “ሰቐጣ፤

ኮረም ኩሎም እዚአም “አገው እዮም። ኩሎም ኣብ ትግራይ መሬት እዮም ዘለው። ብእንዳ ሚካኤል (ናዕዴር-አኸሱም) ሃገረሱብ ውሽጢ ቆሪጽካ ንተምቤን ትኣቱ -ንአበርገለ ትኣቱ ፤ ካብኡ ንሳምረ/ሰላዋ/ሳሓርቲ ታኣቱ - ብኡ ኣቢልካ ነኮረም ወዘተ.....ቆላታት ታኣቱ...ኩሎም እዚአም አገው እዮም። (አብዘም ዝተጠቐሱ ቦታታት ኣብ ገሊአም ናይ አቦ ሓጎታተይ መሬት አለው ተባሂለ ብዓባይ ሓፍተይ ተዘሪቡኒ ከምዝነበረ እዝክር)። እሞ እዘም አበርገለ፤ሳምረ ዝባሃሉ ምድሪ አገው፤ “ጎረባብቲ” ትግራይ (አኸሱም) እምበር አካል ትግራይ (አኸሱም) ኣይነበሩን እዩ ዝብለና ዘሎ። ብሙሉወርቅ አዛራርባ ተምቤነቶት አበርገለን ደቂ ሰላዋ (ሳምረ/ሳሓርቲ) አገውን ኩሎም ተጋሩ ኣይኮኑን እዩ ዝብል ዘሎ። እንደርታ፤ተምቤን ማይ-ጨው (ራያ ዓዘቦ) እዚአም ኩሎም ምስ አገው ምድሪ ዝተታሓሓዙ እዮም። ስለዚ ሙሉወርቅ ነዘም 3 አውራጃ ትግራይ “ተጋሩ ኣይኮኑን/አኸሱማውያን” ኣይነበሩን/ኮኑን/ እዩ ዝብለና ዘሎ ማለት እዩ። ዘይሩ ዘይሩ ናብታ “ዓድዋ ሸረ አኸሱም ፀሩያት ተጋሩ” ፤ ተምቤን ራያ እንደርታ ጎረቤት አምሓሩ” ናብ እታ እትባሃል ዝነበረት “ደርፊ” ደቂ ‘አሸዓ/ደቂ አጋኣዚያን’ ይምርሓና ኣሎ ማለት እዩ። እሞ እዚአም ናይ ምንጽል ሕቶ የልዕሉ እሞ እቶም “ተጋሩ ዝባሃሉ 3ሰቲአም ንበይኖም ይትረፉ! ሙሉወርቅ መልሲ ሃባ!

አገው ጎረባብቲ ትግራይ እንተዳኣ ነይሮም እቶም አኸሱማውያን ዝባሃሉ እንመን እዮም? ተጋሩ? ሸምና እኳ ዘይፍለጥ ዝነበረ!!! አገው ዝባሃል ስም ካብ ዘመን አኸሱም ጀሚሮም ዝነበሩ ፉሉጣት መጻሕፍቲ ዝመዝገቦም አህዛብ እዮም። እሞ ተምቤን፤ራያ፤እንደርታ፤ዘርኢ አገው ስለዘለዎም እዮም እሞ “ጎረባብቲ ትግራይ” ስለዝኾኑ ካልእ ክልል ኢኹም ኣልካ ከሊልካ ሓደ አፊቱ ፍለዮም። ወይ ትጉዱ “ጎረባብትና እዮም?!? እንታይ ዝብሉዎ ዘረባ እዩ?! ናበይ ኢኹም ትውጡጡዎ ዘለኹም እቲ ዘረባታት፤ አንቱም ፍጉማን!?

ጥንታውያን አገው ደቂ አኸሱም ኣብ መሬቶም ኮፍ ኢሎም አንዳሰምዑኹም እንዳሃለውሰ ኣብ ኣዳራሽ ኩይንኩም “ጎረባብትና እዮም ነይሮም ክትብሉዎም”? ኣይትሓንኩን? እንዳሚካኤል (ናዕዴር-አኸሱም) ምስ ተምቤን- አበርገለ- ርሕቐቱ ዶ ትፍልጡዎ? ወይ ጽላለ? ወይ ዕብዳን? ኣነ ዝገረመኒ እዚ እንትዛረብ ኣብ ቲ ኣዳራሽ “ሓደ አገው” ዶ ተስኣነ: ‘ተሲኡ “ንስኻ” ብዘበን አኸሱም ስምካ መን ይባሃል? ኣነ ግና ብዘበን አኸሱም “አገው” እባሃል ኢሉ፤ ጉርብትናና ከምይ እዩ ነይሩ እሲቲ ነገረና” ኢሉ ዝውጥጦ’ዶ ተስኣነ?!

ወይ ጉድ! ኢልኩም ኢልኩም ድማ ‘ዶ አገውቶት “አበርገለን ስለዎን ራያን” ጎረባብትና እምበር ተጋሩ አኸሱማውያን ኣይነበሩን ትብሉ ኣለኹም? ኣብ ምድሪ ትግራይ ዘለው አገውቶት እኮ እዩ ጎረባብትና ዝብሎም ዘሎ ሙሉወርቅ! ። ወያነ ምስመጸ አጥፊኡዎም ከይኾን እምበር ኣብ ኣኹሱም አውን እኮ እዮም ክሳብ ኣነ ዝነበርኩሉ ጊዜ ነይሮም። ውቕሮ፤ሠለኸለኻ፤ ኣብ ከተማ አኸሱም... “ካይላ” ይባሃሉ። ካብ ማሕበረሰብ ዝተነጸሉ “ዝጽረፉ” ዝነበሩ ፣ ንሓዳር ሞብስዎ ነንሕድሕዶም እምበር ምስ ካልኣት “ፀሩያት” ዝባሃሉ ንሞብስዎ ዝተነፍጉ እዮም። ዝንግሪር ፣ ዑትሮ ፣ ጻሕሊ ፣ ወርቂ ፣ ቡሩር ፣ መሳቕል.....ምስራሕ ዝተፈለጡ ሰብ ኢደ ጥበብ ኩሎም እዚአም ዘርኢ አገው ዝነበሩ እዮም። ኣብ ተምቤን ፣ ሳምረ ፣ ራያን ግና ብሕርሻ ዝተፈልጡ “ጻዕዳ ጣፍን ፣ አጣልን ፣ ጠሰሚን ፣ ማዓርን” ፍርያት ንዕዳጋ ኣብ ምቕራብ ዝተፈልጡ ኣካል ተጋሩ እዮም።

ወይ ጉድ! አክሱም ማለት “ተጋሩ” ማለት እዩ ይብሉና አለው። አልቦ “አገው” ማለት እዩ። ብእኒ ሙሉወርቅ አዛራርባ፤ “ንሕና ጥራሕ ኢና” ዝባሃል እንተዳክኮይኑ ፣ ኤዛና ንጉሠ አክሱም ዝብለና ዘሎ ፤ ‘አክሱም ማለት ‘ትግራይ’ ማለት እዩ ዝባሃል ተኾይኑ **ንጉሥ ኤዛና** ኮነ ካልኣት ነገሥታት **ጭራሽ ትግራይ፣ ተጋሩ ዝባሃሉ ወይ ዝባሃል ጸራሖም ኣይፈልጡን።** ንምንታይ ዝብል ምላሽ ክህቡና ንደሊ። ሽሞም ዝፍለጥ አገው አምበር ‘ተጋሩ’ ዝባሃሉ ወይ ትግራይ ዝባሃል አይፍለጥን። ብሙርኩዝ አገው አንዳተሳለኻ “አክሱማዊ” እዩ ከባሃል ግን ይካኣል እዩ። ግን ድማ አገው ዝህውኹና ዝነበሩ “ጎረባብትና” ዝነበሩ እዮም ናብ ዝብል እንተዳክ ኣቲና ግና እታ ናይ ሎሚ ትግራይ ደቂ አገው ከይሓወሰት “አክሱማዊት” እዩ ክትብል አይትክእልን። ጎረባብትና ዝባሃል ታሪኽ እኒ ሙሉወርቅ ከረድኡና ንሓትት።

ንምንታይ አክሱም ዝብል ‘ስያመ አገው’ ተዋሂቡዎ ክሳብ ሎሚ ፀኒሑ? ሎሚ እውን አሎ፤ እሞ አክሱም ዝብል ስምን ከባቢን እንዳሃለወ ፤ ስለምንታይ ‘ትግራይ’ “ተጋሩ” ዝብል ስም ዘይነበርን ዘይተፈልጠን? ዳሓር እዚ ስም እዚ ተቐልቀለ? ንምንታይ ድሒሩ **ደድሕሪ** “አገው” ተፈሊጠ? መንከ እዩ እዚ ስም እዚ ስምዩዎ? ወይ ድሕሪ መን ንአክሱም ምስ ወረሩዎ እዩ እዚ ስም እዚ ተኾሲቱ? እኒ ሙሉወርቅ ክነግሩና አይክእሉን።

ብዘበን አክሱም ነይሮም ዝባሃሉ ዘለው ነበርቲ አክሱም (ኩሎም ድዮም ወይ ብፍርቆም...አይፈለጥኩን። ግና ደብተራ ፍስሃ ዝብሉና ዘለው እኮ “ህዝቢ **“ከለው”** እዮም” ኢሎም ነገረሙና እዮም። **ከለውን በለውን** ዝባሃሉ ድማ እንመን እዮም ዝብል ሕቶ ንክመልሰለይ ንሙሉወርቅ እሓቶ አሎኹ! እዚ መንነት ትግራዎት እንመን ከምዝነበሩ ዝነግረና አፋፍኖት (ደጋኣፍ) እዩ። እዚ ምስተራዳዳእና “ተጋሩ” ብሕታዊ አክሱማውያን ኢና ኢልካ እንተተጃሃሩ የጥዕመሎም እዩ። ግና እዞም “ከለው” ዝባሃሉ ደብተራ ፍስሃ ዝነግሩና ዘለው ዓልዮቶም እንመን እዮም?

< Belew Kelew has been there since the ancient times. The Dubarwa dynasty in Eritrea is basically Belew Kelew. The Kebessan Eritreans are for the most part Belew Kelew (አክለ ጉዛይ፣ሠራዩ) “Belew Kelew are tribes mixed with Bedewin Arabs and Bejazed Bedewins from the tribes such as the Halengas who populated Seraye. Now they are almost extinct. They have very few numbers in North Eastern Sudan, yet they control the Sudanese parliament to some degree. The vice president of Sudan is from Halenga tribe. He fought for EPLF during the seventies. ይብሉ ኣለው ኤርትራውያን ንባዕሎም ካብ ቤጃ ዝተዳቐሉ ተዛረብቲ ትግርኛን ትግረን ንምኻኖም እኳስ ከምቶም ተጋሩ እንተይሓብኡ ምስ ዝኾነ ዐልዮትን ዝተሓውሱ ሙኻኖም ብግልጺ እንትዛረቡ እኒ ሙሉወርቅ ግና ጹሩያትን “ኮምዩተር ቺፕ” ኢና ይብሉ ኣለው።

Beja Kingdoms 750 AD

The Bejas are still remembered in the oral traditions of people residing in the highlands of Eritrea as the "Belew" people. The Belew were Christian Bejas-ized Arabs who ruled in the highlands and lowlands of Eritrea. By the 13th century AD, much of the Bejas would gradually start converting to Islam.

Source:
Conti Rossini 1928;The Archaeology of Ancient Eritrea By Peter Ridgway Schmidt, Matthew C. Curtis, Zelalem Teka, Pg.284; Muinzinger 1864

Aksum Empire 150 BC

In 525 AD Cosmos Indicopleustes noted Adulis as a flourishing port trading with Arabia, Persia [Iran] and India. He also mentioned "the tribes near Adulis which are of the Tigretes" - An early mention to the Tigre ethnic group of Eritrea.

Source:
Eritrea by Randall Fegley, p.43
The Historical Geography of Ethiopia By George Wynn Brereton Huntingford, Richard Pankhurst, David Appleyard, P. 45.

Beja Kingdoms 750 AD

With the collapse of the Aksumite Empire, the Bejas established six independent kingdoms encompassing eastern Sudan and all of present-day Eritrea, with the exception of Dankalia. Combining agriculture with mining, the Beja developed a prosperous confederacy.

Source:
Trimmingham, p. 50-51;Eritrea, A Pawn in World Politics, p.28

ሓደ ሓደ ሰባት ዓረብ ወይ የመን ክላሳሉ ተለው ስኬፍ ዝብሎም ወይ ናብ ምህዳም ገጾም ወይ ናብ ክሕደት ገጾም ዝኸዱ ክህሉው እዮም። ብሕልፊ **ጉርዲ ዘይብልና ከም ሥርናይ "ፀሩያት"** ኢና ዝብሉ ተጋሩን ኤርትራውያን (ገሊአም)፡ ንታሪኽ ክገድጹዎን ክከትርዎን ክንተፈተኑ አውን ታሪኽ ከምቲ እንምነዮ እንትምቅር 'ክንውንና' እንትመርር "ምህዳም" አይክቀድወናን።

ናይ ባዓል እኒ ሙሉወርቅ ብደርፊ "ወ/ት ትግራይ" ጢን ኢልካ እንዳታኣነንካ ካልእ ዓልታት/ህዝቢ ምዝንጣል ግና ኣብ ጋንታ ደለይቲ ጽርዮትን ዓርሰ ኳሓልቲ (ተጣጠርቲን) ልሙድ ስለዝኾነ ፥ ንሕና ከመዚ ኢና ንሶም ግና ከምዚ እዮም ናብ ዝብል ባህሪ ክእለኹ ንሶምዎም አለና። ንምሳሌ ሙሉወርቅ ንህዝቢ አምሓራ ወይ አምሓርኛ ንዝሃረቡ ንህዝቢ ወልቀቶት ከመዚ ይብሎም፡-

<ትግራይ ዓደይ ሓላል እያ፤ ካሊእ ተሪፉስ ናትና ታሪኽ ኢና ንኻልኣት ነማቕል ዘለና፡ እዩ ዝብል ዘለኹ። እቲ ናትና ናይ ኢትዮጵያ ታሪኽ ገይርናዮ ኢና።.....ሕልፊ ክንበልዕ ዘይኮነስ ከምቲ **ንሶም ብዛዕባ ብልዒ ዝሓሰቡ** እምበር.... እንተ ምድራፍ ግና እንኳይዶ ንናቶም ንዓና እኳስ የሳዕሰዑና እዮም" ይብል ሙሉወርቅ። እዚ ኹሉ ሓላፍ ዘላፍ ዝገርም እዩ።

ሕራይ! ትግራይ ሐላል እያ (ሐቀኛ እያ) ብዛዕባ ብልጫ እውን ኣይትሓሰብን እያ ኢልና ንቀበሎ። ናይ ተጋሩ ታሪኽ ኣብ ልዕሊ ካልኣት ሕዝቢ ታሪኽ ምዕብላል ጎባጢ ዘብል እንተኾነውን፤ (ሻነ! ነውሪ የብሉን፤ እንተዳኣ ብጡሙር ሀጋራዊ ስድራነት እንተዳኣ ኣሚንና) እቲ ኣጸጋሚ ኮይኑ ዘሎ ግን

<<“ጨቆንትና ኣምሓሩ ምስ ታሪኽ ፀሓፍቶም

ንግና ዓብሊሎም ታሪኽና ጐቢጦም

ኣለው ይምክሉ ብደም ወለድና

ንቃለስ ተጋሩ ክምለስ ቅያና”>>

(ሙዚቀኛ ኪዳነማርያም ረዳ) ምንጩ (ይድረስ ለጎጠኛው መምህር ደራሲ ጌታቸው ረዳ ‘መጽሐፍ ገጽ 102- ዝተሓትመ 2002 ዓ.ም’)

እንዳበሉ “ደረፍቲ ወያነ” እኒ ኪዳነማርያም ረዳ እንትደርፉ፤ እኒ ሙሉወርቅ እኒ ገብረኪዳን ደስታ ድማ “ኣምሓሩ ዘይታሪኽም ታሪኽና ኢሎም ታሪኽ ወለድና ወሲዶም ናቶም ገይሮም ይምክሉሉ ‘ኣለው” ኢሎም ኣብ መጻሕፍቲ ይጽሕፉ ኣንቢብናዮም። ኢትዮጵያውያን ናይ ኣሕዋትና ታሪኽ እዩ ኢሎም ታሪኽና ኢሎም እንተኾርዑሉ’ውን፤ ታሪኽ ተጋሩ ሠሪቕኩም ትብሉዎም ኣለኹም። ኣየናይ ኢና ክንሕዝ? ከምዚ እንዳበልኩም ህዝቢ ትግራይ ኣብ ቅርሕነቲ ኣእቲኹም። እነ ጥራሕ ኣይኮንኩን ወያነ ንህዝቢ ትግራይ ኣብ ዓንኬል ቅርሕነቲ ኣኢትዮም ዝብል ዘለኹ፤- መሪሕነት ወያነ ኣባይ ፀሓየ (ኣማሃ ፀሃየ) እውን ብጋህዲ ከምዚ ኢሉ እታ ሓቂ ተዛሪቡዎ እዩ፡-

<<“ንህዝቢ ትግራይ ኣብ ዓንኬል ጽልእን ቅርሕንትን እነእትዎ ዘለና ንሕና ኢና”>> (ኣባይ ፀሃየ)

እዛ ኣርእስቲ እዚኣ ኣብ ዩቲዩብ ጽሑፍኩም ዘረብኡ ክትሰምዑዎ ትኽእሉ ኢኹም። እኒ መምህር ሙሉወርቅ ኪማርያም ግና “ወያነ ሠራሒ ቅያ ፣ ነቶም ልዕሊ ፍሚሊዮን ህዝቢ ዝበዝሑ ክሳብ ኦዲስ ኣበባ “ኩብኪቡ” ዘጃዮም ባዓል ስረ ፣ ‘ናይ ምዝራብን ምጽሓፍን መሰል ዘኸበረ ‘መጽዋታይ/ወሃባይ/ ዲሞክራሲ’ እዩ’ ኢሉ ተይሓፈረ ተዛሪቡ እዩ።”) ምንጩ ኣብታ ዝገልጽኩዎ መመሪቓታ “መጽሐፍ ወልቃይት” ዝተዛረቡ።

ክውስኸልኩም፤

<<ገረብ ገረብ ትግራይ መቋብር ኣምሓራይ>> እንዳተብሃለ ህዝቢ ትግራይ ጸረ ኣምሓራ ንክቃለስ እኒ ብላታታት እኒ ብላታ ሃይለማርያም ረዳን ናይ ሎሚ ብላታታት እኒ በላታ ህዝባዊ ወያነ ሓርነት ትግራይ’ ህዝቢ ኣምሓራ ብወታሃደራት ተጋሩ ኣብ ኦሮሞ ምስ ዑጡቋት ኦሮሞን ሶማል ኦጋዴንን ግምብር ፈጢሮም ብኣሻላት ዝቐፀሩ ህዝቢ ኣምሓራ ኣብ ሓረር፤ኣርሲ...ንክስጎግን ንክቐተልን ከም ጸላኢ ተበይንዎ፤ ቅርሕንቲ ክፍጠር ሰፍ ዘይብል ግደ ነይሩዎም እዩ። እዚ ድማ ኣብ ማህደር ብመሳኻኸርን ብፎቶግራፋትን ዝተደገፈ ህልቀት ህዝቢ ኣምሓራ “ምፅዑት ዐማራ” ኣብ ዝብል ልዕሊ 800 ገጽ ዝሓዘ መጽሐፍ ተሰኒዱ ዝርከብ ገበን ብዘበን ወየንቲ ተፈጹሙ እዩ። ሽዎ! ሽዎ! እንዳተብሃለ “እዞም ‘ሸወቶት’ እንታይ ግበሪ እዩም ዝብሉዎ ነዛ ትግራይና” እንዳበሉ እኒ

ብላታ ሃይለማርያም ፍሊሮም ፋላሊሮም ፤ብአስር ወያነ ዝስድሩ ሎሚ ደቆም ደቂ ደቆም ናታቶም አስር ሓዘም ካብ ኣያታቶም ብዝገደደ 'ጉቱር' ዝኾነ ዓልየታዊ 'ብሔረ ትግራይ ዘራጉድ መጻሕፍቲን መደረታትን እንደንዳዘርግሑ' ከምዚ ነይርና ፤ብሔረ ኣጋኣዚ ፤ብሔረ ትግራይ ትግርኛ" ከምዚ እዩ ነይሩ፤ **ንሕና፣ ንሕና፣ ንሕና** ዝብል ሙኩሕ ፍሉይነት ፈኸራ 'ዝፍክር' (ዝጭርሕ) **ዝቕዘም** "ፋሽስታዊ ትግራዊይነት" ፎቕዶ ኣዳራሽ ክጋውሑ ንሰምዖም ኣለና። ብዙሕ ነብሲ ጠፊኡ ፣ ሰለይ እንዳበልና ኣብዚ ሎሚ ዘለናዮ ብርኪ በጺሕና!

እቲ ታሪኽ ተጋሩ ጸሓይ እዩ' ዝብል ፈኸራ ንሕና ኣብ ስራሕ እምበር ኣብ ብልዕን ኣብ ሳዕሲዒትን የለናሉን ፤ እቶም ንኹብዶም ዝሓሰቡን ኣብ ኩዳን/ ትልሂትን ኣብ ሆያ ሆየ ዝውዕሉን ዝሓድሩን ሕልና ዘይበሎም ኣምሓራ' እንዳበልካ "ንሳቶም፣ንሳቶም -ንሕና፣ ንሕና" ኣብ ዝብል ሩሱን ኡቶን ኣቲኻ ምርሳን "ንሕና ሲም-ካርድ(Sim Card) ኢና **'ንኺድ ንዐደየ ንዓደየ ንትግራየ'** ቁዛመ (ሰንትሪክ) ደርፊ 'እንዳጨፈርካ' ክንደየናይ የሳሊ? እዩ እቲ ዘሎ ሕቶ።

እስኪ እታ ኣብ ሳዕሲ ሙሉወርቕ "ንሕና ከምቶም ንኹብዶም ጥራሕ ዝሓሰቡን ኣብ ምስዕሳዕን ዝሓድሩን ዝብሎም ወልቃይት ኣምሓራ እዩ ዝብሉ ኣምሓሩ ብጫፍ ተንኪፊያ ዝሃለፍኩ መዛረቢት ክጠቅስ።

ከምዚ ይብል፡-

ወልቃይት ናይ ኣማሓራ መሬት እያ ንዝብሉ ብዝምልከት ንርአ። ክሳብ ሎሚ ዋላ ሓንቲ ዝሚጎቱሉ (ማሰረጃ) ዝብሉላ ሓንቲ መጽሐፍ ክሳብ ሕዚ ዘሕተሙዎ መጽሐፍ የለን። ደርፊ ግን እወ! እንኳይዶ ንናይ ባዕሎም ሰብ ናታቶም ንዘይኮነ ሰብ ንዓና እውን ኣሳዕሲያሙና እዮም።(ዶ/ር ሙሉወርቕ ኪዳነማርያም) ።" ይብል። ኣዳራሲያ ዘረባ ትግርኛ እትፍልጡ መንበብቲ እንታይ ይብል ከምዘሎ ጉሁድ እዩ። ዝብለና ዘሎ፤ "ብደርፊን ሳዕሲዒትን ውሉፋት እምበር ኣብ መጽሐፍን ፍልጠትን ሞገተን የለውን" እዩ ዝብል ዘሎ።

እስኪ እታ ምንጃው ኣመል ክንደየናይ ርሕቀት ክተሰድሮ ከምእትኸእል ኣብ ታሪኽ ኣኸሱም ንርአይ። ብሙጉት ሙሉወርቕ 'ተጋሩ ኣኸሱማውያን ኢና፣ ካሊእ ኣይውንናን ፣ ካልኣት ኣኸሱማውያን ኣይነበሩን' ናብ እታ ዝብላ ሙጉቱ ንቀበሎ እም ፤ እቲ ታሪኽ ከምኡ ካብ ኮነ ፤ ኣብ ጊዜ ዘበነ ኣክሱም ኣኸሱማዊ ንጉሥ ኣበይ ይሓድር? እንታይስ ይገብር ነይሩ? ዝብል ንወጥሮ (ንሕተቶ)።

እታ ሕቶ ንኹሎም ሰዓብቲ ሙሉወርቁን ገረኪዳንን ክቕርበሎም እፎቱ። እታ መልሲ ካብ ደብተራ ፍስሐ ኣብየዝጊ ዝገደፉዎ ጽሕፍቲ እነሆ፤ከሚዝ ትብል፡- እታ ጽሕፍቲ ከምታ ዝጻኣፉዎ በቲ ጊዜ እቲ ዝነበረ ኣጻኣሕፋን ኣዛራርባን ትግርኛ ፊደላት እዩ ከምዘላ ቃል ብቃል ጽሕፊያ ዘለኹ። (ኣብኡ እትዕዘቡዎ ኣጻኣሕፋ ትግርኛ ፤ ወያነ ትግራይ ንትግርኛ ኣጻኣሕፋ ከመይ ከምዝቐየሩዎ (ብኤርትርኛ ስልቲ ትግርኛ) ንዓና እውን ከመይ ከምዝቐየሩና ትዕዘቡ (ኣክሱም) (ኣኸሱም/ኣክሱም) -(አ (አ)- ሥ (ሰ) ኃ (ሓ) ቕ (ቕ)- ጐይላ/ጐይላ (ጓይላ)----- ዕራቁቶም -----

(ጥራሕ ዝባኖም)፤ አምኃራይ (አምሓራይ) እቱ (እቲ) ፣ እነቲ ከውን (እንትኸውን) ከምዝተቐየሩ ብዙሕ ናይ ቃላት ለውጢ ትዕዘቡ።

እነሆ፡-

(“ኣብ ውድቀት መንግሥቲ አክሱም እቱ ዝነበረ ሐፀይ ኣብ ሐማሴን ዓቢይ ኣዳራሽ ነበሮዮ። ኣብኡ አጉባዝን አዋልድን እናአከበ፤ ንሱ እንከይተረፈ፤ ዳርጋ ዕራቁቶም ኮይኖም ለይቲ ለይቲ ይለሀይን ይስዕስዕን ይኃድር ነበረ ዮ። ኣጋ ጽባሕ እንቲ ከውን ፤ ኣብ አክሱም ይርከብ ነበረ ዮ።

እዚይ እንከ አይድነቅን፡ ትግራዊይ ፈታዊ ጉይላ ምኻኑ ፍሉጥ ነገር እዩ። ሰብ ኢትዮጵያ ከምዚ ይብሉ፤ ትግራዊይ እንትጸግብ ጉይላ የዋናውኖ፤አምኃራይ እንተጸገበ ውግእ ቃሕ ይብሎ። ይብሉ።”)

(ታሪኽ ኢትዮጵያ ገጽ 39-41 ደብተራ ፍስሐ ጊዮርጊስ አብየዝጊ 1899 ዓ.ም አቆጻጽራ ፈረንጂ ኣብ ናፖሊ ዝጻሓፉ ካብ ብኢድ ጽሑፎም ዝተረኸበ መጽሐፍ (አምሓርኛ-የትግራይ ብሔረተኞች በአማራ ላይ ያላቸው የጥላቻ መነሻ ከምን የመነጨ ነው? ደራሲ ጌታቸው ረዳ (ገጽ 356)

እሞ እታ ሳዕስዒትን ደርፍን ዝፈትዋ መን ነበረ? ጥራህ ዝባኑ አዋልድን አጉባዝን ኣብ ኣዳራሽ ጥራሕ ዝባኖም ወጺኦም ምስ ንጉሥም ዝላሃዩን ዝስዕስዑ ዝነበሩ መን እዮም ነይሮም ኢሎም ደፍተራ ፍስሐ ይነግሩና ኣለው? (ወይ ታረኽ! እዛ ‘ምድሪ ሓመሴን’ ዝብሉዎስ “ጥራሕ ዝባኖን” እተላሂ ናይ ሰብ ኣኸሱም **ፒካዲሊ (“ሎስ ቪጋስ”)** እያ ነይራ ማለት ድዩ እዩ? ክሳብ ማዕረ ናብ ሓመሴን እንታይ ኣኸየዶም? ምርምር ዘድልዩ እዩ። ጉዳም አስመራ በይዛ!)

ሕዚ ትግራይ ሓላል እያ ናብ ዝብል ቴማ ይኸዱ’ለው።

ትግራይ ሓላል (ሃቀኛ፣ቅንዕቲ) እያ ይብል ዶ/ር ሙሉወርቅ። እወ ሓላል እያ ነይራ። እንታይ’ሞ ክንገብር፤ ከማኻትኩም ዝበሉ ዘረግቲ ሓድነትን ፤ዘይነበረ ባንዴራ ክምለኽ እትገብሩ “ቀየርቲ ባንዴራ” ወሊዳ። ስም ትግራይ ብኣኹም ይድየን ኣሎ? ትግራይ ዝነበራ ሞገስን ተፈታዊነታን ደይንኩም። ብሰንክኹም “ባሕሪ ወለዶም ዝሸጡ፤ ባንዲታት” ተባሂልና። ትግራዊይ ኣብ ቃሕ ዝበሎ እንዳዘረ ከይነበር፤ ከም ‘ጤለ ቡዳ’ ይህደን ኣሎ ይባሃል ኣሎ። ህዝቢ ብኣኹም ምኽንያት ኣብ ፍርሕን ስክፍታን ይነበር ኣሎ! (ኣባይ ፀሐየ እውን እንተይ ሓብኤ፤ ህዝብ ትግራይ ኣብ ቅርህንቲ ኣእቲናዮ ኢሉ እዩ!)

ትግራይ ሓላል እያ እንዳበልኩም ሓላልነታ ብዕረ እንዳጣሰምካ፤ ብህዝቢ ኣምሓራን ኦሮሞን ክንጸላእ ገይርኩሙና።እምበርከ ትዛረቡዎ ዘለኹም ዘረባታት ትፍልጡዎ ዲኹም? ዶ/ር ሙሉወርቅ “ኣደብ ስኢንካ ህዝቢ ኣምሓራ “ሶሎጓት /ኮዳማት/ ሳዕሳዕቲ/ ተላሃይቲ ትብሎም ኣለኹ። እቶም ንሰኻ “ኣብ ምልሃይ እዮም ዝነጥፉ፤ ጥራሕ ንከብዶም እዮም ዝሓሰቡ’ እትብሎም ዘለኹን እቶም ገብረኪዳን ደስታ ኣብ ጎንደር መምህር ኮይኑ ይሰርሕ ኣብዝነበረሉ ዘበን ፤ **ንተምሃር ደቂ ጎንደር** “ናይ ኣኸሱም ግዕዝ” ናዓኹም ኣይምልከትን፤ ግዕዝ ኣይ ናይ ወለድኹምን ፣

አይናትኩምን! ዝባሃል “ትዕቢት ዝወረሮ” ዘረባ ዝሃረቡ ከማኻን ከማኻ ዝበሉ ተጋሩን ካብ ሓንቲ “ሓላል” እትባሃል ከባቢት ከስማዕ ዘለዎ ኣንደበት ድዩ? እንተጸልኡና፤ ካብ ከባቢኦም እንተሰገጉናስ እዚ እንዳተዘርበ ከመይ ዘይጸልኡና?

ህዝቢ ኣምሓራ እኮ ካብ ተጋሩ ብዝበለጸ ምስ ኩሉ ዝታሓዎዎስ ባህረ እዩ ዘለዎም።
እስቲ እዚ ነንብብ።

‘<<After all the Amhara as a group are the least narrowly ethnic people. They are more inclined to assimilate with and /or engulfed others. Being Amhara is much more a matter of one behaves than of who one’s parents were...

(Christopher Calpham, Transformation and Continuity in Revolutionary Ethiopia, Cambridge: Cambridge University Press, 1988, 24 (Tecola W.Hagos-Democratization? Ethiopia (1991-1994) A Personal View)

ናይ ሓደ ከባቢ ማሕበረሰብ ኣበርክቶ ‘ከም ኣብ ሓደ ሃገር ተጠርኒፍና ምንባርና ናትና ታሪኽ ንኻልኣት ምምቓል ዜግነታዊን ጉቡእን ሓላፍነት እምበር ‘ኣብ ልዕሊ ካልኣት ጸብለልነት’ ንክተርእየሉ ኣይኮነን። ንባዕልቲ ዝኻኻን፤ ንስድራቤትካን እትገብሮ ‘ኢደይ -ኢድካ’ ኢልካ ዝፈሪ ፍርያት “ሸሻይ” ንስድራቤትካ ‘ገይረልኩም ኢልካ’ ኣብልዕሊ ስዳራኻ ንክትጃሃርን ጸብለልነት ንክተርእየሙን ኣይግባእን። ሓደ ካባቢ ንሓደ ካበቢ ማሕበረሰብ ወይ ንሙሉእ ሃገር ዝገብሮ ኣበርክቶ እውን “ኢደይ-ኢድካ” ዝተመስረተ/ዝቐመ ማሕበረሰብ/ሃገር/ እምብር ሓደ ብዘይ እቲሓደ ተደጋጋፍነት ኣይክቐውምን። ትግራይ ሓደ ነገር እንተኣበርኪታ፤ እቶም ካልኣት እውን ኣብ ትግራይ ዘየለን፤ ዘይቦቁል ኣዝርእቲን መግብን ፤ ተባላሕነትን ‘የማቕሉ’ እዮም። በዚ’ውን እዩ ኣሻሓት ዘበናት ህዝቢ ትግራይ ምስ ካልእ ህዝቢ እንዳተዳጋገፈ “ብጸላኢ እንትጥቕዑ ሓገዝ እንትደልዩ- ‘ሓገዙና ኢሎም’ ሓገዝ ይረኽቡ”፡ ከምኡ እንዳበሉ ኣብ’ዚ ክበጽሑ ክኢሎም።

እታ ሓቂን ሓላልነትን ንሳ እያ። ኣብ ባድመ ዝራኣናያ፤ ኣብ ዓድዋ ምስ ጣላይን ውግእ ዝረኣናያ፤ ኣብ ውግእ ዘበን ወታሃደራዊ ደርጊ ዝራኣናያ ንሳ እያ። ብዘይ ካልኣት ከባቢ ህዝብታት ሓገዝን ፍታውን ፈጺሙ ተጋሩ ንበይኖም ኣብ’ቲ ሕዚ ዘለውዎ መድረኽ ክብጽሁ ኣይኽእሉን። ክንጃሃር ንኽእል ኢና፤ እቲ ኣብ ባይቶ ዘሎ ጽሑፍ ግን ከምኡ ኣይንበብን። ሓደ ከባቢ ንበይኑ ካብ ካልኣት ረዲኤትን ምትሕግጋዝን ከይተሓጋዝ ንበይኑ ከም ኣራዊት ናብራ ከሱኩን ፈጺሙ ሕግጋት ደቂ ሰብ ኣይኮነን።

ህይወት ብኢደይ-ኢድካ እያ እትምራሕ። ኣክሱማውያን ነገሥታት ክሳብ “የመን” ከይደም ዝገዝኡ ምኽንያት ደቂ ‘ግዕዝ ኣገው’ ፣ ደቂ ኩናማ ፣ ደቂ ቤጃ ፣ ደቂ ዓፋር፣ ደቂ ሳሆ ፣ ደቂ ትግረት (ትገረ) (ኣዲሲ) ብሓባር ሓዘ ስለዝዘመተ እዩ። ደቂ ደቆም ድማ ሎሚ ኣብ የመን “ከዳሞት” ተባሂሎም ይነብሩ ኣለው። መልክዖም ራኣይዎም። መልክዖም ከማና ጸለምቲ፤ ዝሕበሮም ከም ኩናማ፤ ከም ተጋሩ ፤ ከም ቤጃ፤ ከም ዓፋር፤ ከም ሳሆ ጸሊምን ከደረቶትን መልካዕ ዘለዎም ደቂ

አክሱም፤ደቂ ኤዛና (ደቂ ሃበሻ እዮም) ሎሚ'ውን ቀደም ወለደም “አብታ ዓሪደማ” ዝነበሩ “ጎቦ” ተጸጊዖም ብጸገዖም ብሙኩሓት ዓዕራብ እንዳተዋረዱ ይነብሩ ኣለው፤(ዘገርም እዩ!)።

አብ የመን ዘለው ደቂ አብርሃ አጽብሃ ናብ መረቦቶም ክንድምምጻእ፤ (መራሒ እንተዝኾን መጀመርታ ንዖም እዩ ከምጽእ ነይረ) ሎሚ እኒ ሙሉ-ወርቅ እኒ ገብረኪዳን እኒ ዳዊት (ወዲ ቐኛሽ ገብረእግዚአብሔር) ከምሸንቲ ግመል ንድሕሪት የንሳሕቡ ኣለው። አቶ ዳዊት ኣነ ብሓሳብ ምሳኻ ኮይነ ንሰኻ ብገንዘብካ፤ “በተረ አብርሃ” ብዝብል “ወፍሪ” አብ የመን ዘለው ደቂ አክሱም ደቂ ‘አብርሃ አጽብሃ’ ንከነምጽአም ተትግብር አብ ታሪኽ ስምካ ተመዝጊቡ ንዘልኣለም ነባራ ምኾነ። ገንዘብካ ካብ ንእኒ መምህር ገረኺዳን ዝጽሕፉዎም ህዝቢ ዘናቑቱ መጽሐፍ ካብ ምውዓል፤ እዚይ ተትግብር ታሪኽ ንዝተ ዓለም ክዝክረካ ንነበረ።

አብ መደምደምታ። ሕዚ ሙሉ-ወርቅ እታ ኢትዮጵያ እትባሃል ንሕና ኢና ዝብላ ዘሎ ብጂኦግራፊ መካበቢያ መሬት እንትገልጻ ከምዚ ይብል

<<“አብ ኢንሳይክሎፔዲያ ኢትዮፒካ አብ ዝብል ዓብይ መጽሐፍ ኣሎ። አብዚ ካርታ ኢትዮጵያ (ማፕ ኦፍ ኢትዮጵያ) ዝብል ኣሎ።እቶም ናይ ቀደም ወለዲ ማፕ ዝባሃል ኣይነበርምን እም በታ ንሶም ዝርድኡዎ ‘ክቢ’ መስመር ገይሮም ከቢቦም ሰሜን ደቡብ ምብራዕ ምዕራብ፤ ኢሎም ደቡባዊ። ሰሜናዊ ምብራቕ ዝባሃል (ሳውዝ ዌስት፤ ግዛዕ ዝባሃል) ባህር፡ሊባ፡አዜብ፡መስእ ኢሎም ስኢሎም፡ እተን ኢትዮጵያ ዝባሃላ ከባቢታት ንምግላጽ “አክሱም አብ ማእኸል” እታ ክቢ (ማፕ) አቐሚጦም፤ ብሰሜን አክሱም “ሓማሴን”፤ካብአ ሕልፍ ኢሉ ቡር (አክለጉዛይ)፤ ካብአ ሕልፍ ኢሉ ጻምእ ዝብል ኣሎ (አብይ ከምዝኾነ ዘይፍለጥ ሕዚ)፤ካብአ ሕልፍ ኢሉ ዓጋመ ፤ ካብአ ህልፍ ኢላ ‘ገረ ዓልታን’ ‘አምባሰነይትን’፤ እንደርታ ፤ ሳሓርቲ ፤ ተምቤን ፤ ሸረ ፤ ሰራየ።” እዚኤን እዩን ኢትዮጵያ ዝብል ናይ ቀደም ካርታ ዝተጽሃፈ እኒሄ”>> ይብል ሙሉ-ወርቅ።

ዶ/ር ሙሉ-ወርቅ ሕራይ ‘እዚኤን እዩን ኢትዮጵያ ዝባሃላ ኢሉና ኣሎ። እታ ወልቃይት ናይ ትግራይ እያ እትብላ ዘላኻ እም ዳኣ ናብይ ኣተወት?

የቐንላይ ጌታቸው ረዳ

መታሓሳሰቢ- (ራብዓይ ክፋል ክትቅጽል እያ) አብ ራብዓይ ወይ አብ ሓምሻይ ክፋል ግና ኩሉኹም መንበብቲ ክትካታተሉዎ ዝደሊ፤ህዝቢ ትግራይ ዘይፈለጠ ገድሊ ወያነ ትግራይ ዝሳዓቦ “ፖለቲካ ትግራዊይነት” “ፋሺስትነታዊ ትግራዊይነት” ከምዝኾነ ነጥቢ ብነጥቢ ሒዘልኩም ክቐርብ እዩ። ሰላም ቅነ። getachre@aol.com (Ethiopian semay)